

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять і самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Соціологія культури»
для здобувачів освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності В 10 Філософія, В 12 Культурологія та музеєзнавство

Одеса 2026 р.

УДК 005.5:008(076.5)

*Затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського», протокол № 15 від 25 червня 2026 року.*

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна, доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Наумкіна Світлана Михайлівна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д.У. Ушинського»

Соціологія культури : методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів освітнього рівня «Магістр» спеціальності В 10 Філософія, В 12 Культурологія та музеєзнавство / розр. О. В. Лісеєнко. Одеса : Університет Ушинського, 2026. 27 с.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Соціологія культури» розроблені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю В 10 Філософія, В 12 Культурологія та музеєзнавство. Вони охоплюють методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи, зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання за всіма видами контролю, рекомендації до виконання ІНДЗ, список рекомендованої літератури.

З М І С Т

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.	7
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	16
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ	19
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ	25
6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28

1. ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується трансформаціями культурного простору, зростанням ролі символічних практик, інформаційних процесів та міжкультурної взаємодії. У цих умовах особливої актуальності набуває підготовка фахівців, здатних не лише орієнтуватися у складних соціокультурних процесах, але й критично їх осмислювати, інтерпретувати та прогнозувати можливі вектори розвитку. Соціологія культури як навчальна дисципліна відіграє важливу роль у формуванні такого аналітичного та світоглядного потенціалу студентської молоді.

Значущість опанування соціології культури зумовлена необхідністю розуміння культурних явищ як складних соціальних феноменів, що відображають ціннісні орієнтації суспільства, механізми соціальної інтеграції та процеси ідентифікації особистості. У контексті сучасних глобалізаційних викликів і водночас посилення уваги до національної культурної ідентичності ця дисципліна набуває особливої ваги, оскільки дозволяє поєднати теоретичне осмислення культури з аналізом реальних соціальних практик. Вивчення цієї дисципліни відкриває можливість аналізу культурних процесів у їхньому зв'язку із соціальною структурою суспільства, інституціями, ціннісними системами та повсякденними практиками людей.

Соціологія культури сприяє формуванню цілісного уявлення про роль культури в процесах соціалізації особистості, становлення ідентичності та регуляції суспільної поведінки. Вона дає змогу усвідомити, як культурні норми, символи та традиції впливають на формування світогляду людини, її ціннісних орієнтацій і моделей соціальної взаємодії.

Особливого значення набуває опанування цієї дисципліни в умовах сучасних глобалізаційних процесів, коли відбувається інтенсивний культурний обмін, трансформація традиційних цінностей та посилення міжкультурних контактів. Розуміння соціокультурних процесів в суспільстві допомагає критично осмислювати ці зміни, розуміти їхні причини та наслідки,

а також оцінювати вплив глобальних і локальних культурних процесів на розвиток суспільства.

Крім того, вивчення соціології культури розвиває аналітичне мислення, здатність до інтерпретації соціальних явищ, навички роботи з теоретичними концепціями та емпіричними даними. Таким чином, соціологія культури є важливою складовою сучасної гуманітарної освіти, оскільки забезпечує не лише засвоєння знань про культурні процеси, але й формування здатності до їх глибокого, критичного та системного осмислення.

Методичні рекомендації спрямовані на забезпечення системного засвоєння навчального матеріалу, розвиток навичок аналітичного мислення, інтерпретації соціокультурних явищ та формування вмінь роботи з науковими джерелами. Вони покликані сприяти не лише відтворенню теоретичних знань, але й формуванню здатності до їх самостійного застосування у процесі підготовки есе, участі в дискусіях та виконання дослідницьких завдань.

Навчальна дисципліна «Соціологія культури» орієнтує студентів на усвідомлення багатовимірності культурного простору, його динаміки та суперечностей. Важливою складовою освітнього процесу є розвиток критичного мислення, культури наукової аргументації, а також здатності до інтерпретації різних теоретичних підходів у межах соціологічного аналізу культури.

Запропоновані методичні матеріали покликані активізувати самостійну роботу студентів, сприяти поглибленому опрацюванню лекційного курсу та формуванню цілісного уявлення про соціокультурні процеси сучасності. Вони поєднують теоретичний і практичний компоненти навчання, забезпечуючи інтеграцію знань, умінь і навичок, необхідних для професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері соціогуманітарного знання.

Організація навчальної діяльності студентів здійснюється відповідно до планів лекційних і семінарських занять, а також завдань для самостійного опрацювання.

Мета навчальної дисципліни «Соціологія культури»: надати студентам уявлення про основні теорії сучасної соціології культури, розуміння фундаментальних характеристик культури як способу існування людського суспільства, розкриття фундаментальних характеристик культури як способу існування людського суспільства, формування навичок застосування методів соціологічного аналізу у дослідженнях тематики соціології культури та реальних соціокультурних процесів.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань з зазначенням використання ШІ. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- основні положення та категорії соціології культури;
- основні характеристики культури як способу існування людського суспільства;
- основні теорії соціології культури;
- специфіку культурно-соціологічного дослідження;

уміти:

- використовувати знання, отримані під час вивчення курсу для аналізу культурної сфери сучасного українського суспільства;
- застосовувати соціокультурний підхід до аналізу суспільних явищ;
- аналізувати механізм і особливості впливу культури на суспільне життя.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Форми проведення практичних занять можуть відрізнятися залежно від змістового наповнення теми, її специфіки, а також складом студентської аудиторії. Найпоширенішими формами організації практичних занять з соціології культури є: **відповіді на запитання, обговорення проблемних питань, виступи з презентаціями, есе, проведення інтерактивних дискусій, дебатів, круглих столів та інших інтерактивних форм роботи.**

У процесі підготовки до практичного заняття студент/ка повинен ознайомитися з планом, що відображає зміст відповідної теми; опрацювати лекційний матеріал; вивчити рекомендовану літературу. Крім того, студентам доцільно підготувати тези, структурований план виступу або презентацію, що сприятиме більш глибокому розумінню навчального матеріалу та успішному виступу на семінарському занятті.

Відвідування та підготовка до практичних занять є обов'язковим для студентів. Постійна участь у практичних заняттях є важливою складовою

освітнього процесу. Саме під час таких занять студенти мають можливість поглибити знання, отримані на лекціях, розвинути навички критичного мислення та виробити цілісне розуміння навчального матеріалу. Пропуск практичних занять може негативно вплинути на якість засвоєння теми, оскільки позбавляє студентів можливості брати участь в обговореннях, аналізувати проблемні питання та закріплювати теоретичні знання на практиці.

Проведення практичного заняття передбачає певну послідовність етапів. Заняття розпочинається вступним словом викладача, у якому визначається значущість теми, а також окреслюються форми та методи проведення заняття.

Основна частина практичного заняття, як правило, відбувається у форматі активної взаємодії між учасниками освітнього процесу. Однією з найбільш поширених форм є дискусія, що дає можливість не лише перевірити рівень підготовки студентів і результати виконання самостійної роботи, а й сприяє формуванню навичок критичного мислення.

Важливою складовою заняття є активна участь студентів в обговоренні. Уважне сприйняття виступів однокурсників, змістовні запитання та доброзичливі коментарі, аргументоване висловлення власної думки та конструктивний обмін поглядами сприяють розвитку культури наукової дискусії та уміння аналізувати різні підходи до аналізу теми. Систематичні виступи також допомагають удосконалювати мовленнєві навички, збагачувати словниковий запас і формувати здатність логічно та послідовно викладати свої думки. Особлива увага приділяється правильному використанню фахової термінології та понятійного апарату дисципліни.

Після розгляду кожного питання відбувається його колективне обговорення, під час якого викладач координує дискусію, звертає увагу на ключові аспекти теми та залучає до роботи всіх студентів.

Завершується заняття підсумковим словом викладача, де узагальнюються результати роботи, оцінюється рівень засвоєння матеріалу, виставляються бали та визначаються завдання на наступне заняття.

У межах практичного заняття студент має можливість ефективно засвоїти знання, сформувати вміння, навички та професійні компетентності, необхідні для подальшої практичної діяльності.

Для ефективного вирішення поставлених завдань доцільно використовувати такі форми інноваційного навчання.

Дискусія є однією з ефективних форм організації навчального процесу, що передбачає активний обмін думками між студентами щодо проблеми, визначеної викладачем. Її проведення вимагає попередньої самостійної підготовки учасників, яка може включати написання есе, підготовку тез, аналітичних матеріалів або презентацій. У ході дискусії студенти мають можливість аргументовано висловлювати власну позицію, аналізувати різні підходи до розв'язання проблеми та брати участь у конструктивному обговоренні, що сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок і культури наукового діалогу.

Групова дискусія є одним із найбільш ефективних методів організації спільної навчальної діяльності, що ґрунтується на колективному обговоренні актуальних проблем і питань. У процесі такої взаємодії студенти мають змогу обмінюватися думками, аргументовано відстоювати власні погляди та критично оцінювати різні підходи до розв'язання поставлених завдань. Завдяки конструктивному діалогу відбувається поглиблене осмислення навчального матеріалу, уточнення позицій учасників і вироблення найбільш обґрунтованих та ефективних рішень.

Доповідь або презентація є різновидом публічного представлення навчального матеріалу. Така форма роботи спрямована на систематизацію, розширення та поглиблення знань з певної теми, а також на розвиток навичок структурованого викладу інформації та її усного представлення перед аудиторією.

Інтерактивні методи навчання ґрунтуються на активній взаємодії викладача зі студентами та передбачають їхню безпосередню включеність у навчальний процес. Вони орієнтовані на високу ступінь залученості,

стимулювання самостійного й творчого осмислення навчального матеріалу, а також виконання різноманітних завдань, що сприяють глибшому засвоєнню знань і розвитку практичних навичок.

Дослідницький метод навчання спрямований на організацію пізнавальної діяльності студентів через їхню самостійну роботу з навчальним матеріалом і науковими джерелами. Він передбачає активне залучення до постановки проблем, висунення припущень (гіпотез), пошуку, систематизації та аналізу отриманих даних, а також подальше узагальнення результатів і можливе їх практичне використання. Реалізація цього методу відбувається поетапно: спочатку визначаються тема дослідження, його об'єкт і предмет; далі формулюється проблема та висуваються гіпотези; обираються відповідні методи дослідження; здійснюється збір і опрацювання даних; і, нарешті, формулюються висновки та окреслюються шляхи застосування отриманих результатів.

Тестування застосовується як форма підсумкового контролю знань студентів після опрацювання певної теми. Воно дозволяє оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу та виявити ступінь сформованості відповідних компетентностей.

Круглий стіл є продуктивною формою організації навчального процесу, орієнтованою на колективне обговорення актуальних проблем. Такий формат сприяє розвитку культури діалогу, вмінню аргументовано висловлювати власні думки та спільно шукати оптимальні шляхи розв'язання поставлених питань.

Наукова дискусія виступає важливою складовою навчальної діяльності, у межах якої студенти мають змогу презентувати та обґрунтовувати власні позиції. Її проведення передбачає попередню підготовку у вигляді письмових робіт, а структура зазвичай включає доповіді учасників і подальше обговорення. Оцінювання результатів здійснюється комплексно – з урахуванням як якості представленого виступу, так і рівня відповідей на запитання та участі в обговоренні.

Есе належить до жанрів науково-публіцистичного письма, що поєднує особистісне авторське бачення з доволі вільною формою викладу. Його основне призначення полягає у стислому, чіткому та водночас змістовному представленні власної позиції щодо певної проблематики. Цей жанр характеризується низкою специфічних ознак, серед яких – виразна авторська позиція, оригінальність мислення та індивідуальний стиль викладу. Есе зазвичай має обмежений обсяг, відзначається образністю, логічною послідовністю думок і певною наближеністю до розмовного стилю. Водночас воно не претендує на вичерпне наукове дослідження проблеми, а радше фокусується на її інтерпретації через призму особистого сприйняття автора.

Структура есе включає невеликий обсяг (3-5 сторінок), актуальність, вступ і висновки, можливість використання додаткових матеріалів (схем, таблиць), посилання на джерела, а також вільну композицію, що відображає глибину знань і переконань автора.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми та форми проведення	Кількість годин
		денна
1	<i>Семінар</i> «Соціологія культури як наука, її предмет і методи»	2
2	<i>Семінар</i> «Культурологічні концепції в соціології»	2
3	<i>Семінар</i> «Соціологічне вивчення культури»	2
4	<i>Семінар</i> «Соціологічний аналіз державної культурної політики»	2
5	<i>Семінар</i> «Соціологічне дослідження дозвілля»	2
6	<i>Семінар</i> «Мода у контексті сучасної культури»	2
7	<i>Практикум</i> «Культура та засоби масової комунікації»	2

8	Практикум «Реклама як соціокультурний феномен»	2
	Разом	16

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
Тема 1. Соціологія культури як наука, її предмет і методи	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком ключових питань теми	1. <i>Усне обговорення питань (аналітичні коментарі з доповненнями):</i> 1) Об'єкт і предмет соціології культури; місце соціології культури в системі соціологічного знання; специфіка соціологічного аналізу культурних процесів і явищ. 2. Аналіз підходів до визначення культури (антропологічний, соціологічний, філософський). 3. Функції соціології культури (теоретико-пізнавальна, практична, описова, прогностична, інформаційна, культурологічна тощо). 2. <i>Індивідуальні виступи студентів. Усна аналітична доповідь – до 5 хвилин. (кожен заздалегідь обрає тему)</i>	На практичному занятті
Тема 2. Культурологічні концепції в соціології	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком ключових питань теми	1. <i>Усне обговорення питань (аналітичні коментарі з доповненнями):</i> 1. Концепції культури О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, В. Парето, Г. Зіммеля. 2. Розгляд культурологічних концепцій О. Шпенглера та О. Тойнбі. 3. Розвиток вітчизняної соціології культури.	На практичному занятті

		2. <i>Індивідуальні виступи студентів. Усна аналітична доповідь – до 5 хвилин. (кожен заздалегідь обрає тему).</i>	
Тема 3. Соціологічне вивчення культури	Семінар з елементами дискусії	<p><i>Усне обговорення питань (аналітичні коментарі з доповненнями):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз поняття культури та її соціальних функцій. 2. Обговорення співвідношення культури та субкультури. 3. Розгляд національної культури як соціального феномену. 	На практичному занятті
Тема 4. Соціологічний аналіз державної культурної політики	Семінар з елементами дискусії	<p><i>Усне обговорення питань (аналітичні коментарі з доповненнями):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обговорення сутності та етапів розвитку державної культурної політики. 2. Аналіз регіональної культурної політики та її принципів. 3. Розгляд нормативних та ресурсних аспектів культурної політики. 	На практичному занятті
Тема 5. Соціологічне дослідження дозвілля	Семінар з елементами дискусії	<p><i>Усне обговорення питань (аналітичні коментарі з доповненнями):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз вільного часу як соціального феномена. 2. Обговорення культури дозвілля та соціального часу. 3. Розгляд методів соціологічного дослідження дозвілля. 	На практичному занятті
Тема 6. Мода у контексті сучасної культури	Семінар з елементами дискусії	<p><i>Усне обговорення питань (аналітичні коментарі з доповненнями):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз соціологічних підходів до вивчення моди. 2. Розгляд структури та функцій моди як соціокультурного феномену. 3. Порівняння модних тенденцій 	На практичному занятті

		традиційного та модерного суспільств.	
Тема 7. Культура та засоби масової комунікації	Практикум	1. Проаналізувати основні функції засобів масової комунікації в сучасному суспільстві. 2. Навести приклади впливу медіа на формування сучасної культури, цінностей та моделей поведінки. 3. Здійснити соціологічний аналіз ролі аудиторії в системі масових комунікацій як активного або пасивного учасника комунікаційного процесу.	На практичному занятті
Тема 8. Реклама як соціокультурний феномен	Практикум	1. Проаналізувати сутність та функції реклами. 2. Навести приклади видів реклами та охарактеризувати їх особливості. 3. Здійснити соціологічний аналіз рекламних практик у сучасному українському суспільстві.	На практичному занятті

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість	Форма контролю
		годин	
		денна	
1	Соціологія культури як наука, її предмет і методи. Об'єкт і предмет соціології культури. Місце соціології культури в системі соціологічного знання. Специфіка соціологічного аналізу культурних процесів і явищ. Основні підходи до визначення феномену культури: антропологічний,	8	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка

	соціологічний, філософський. Основні функції соціології культури як науки.		практичних завдань
2	Культурологічні концепції в соціології. Соціологічна інтерпретація культурних феноменів у творчості О. Конта та Г. Спенсера. Культурологічні концепції Е. Дюркгейма, К. Маркса. Розвиток вітчизняної соціології культури у 20 столітті. Сучасна українська соціологія культури: проблеми та перспективи.	10	
3	Соціологічне вивчення культури. Поняття культури. Культура та субкультура. Молодіжна субкультура в сучасних умовах. Студентство як особлива соціально-культурна група. Особливості підліткової культури, ціннісні орієнтації, усталені форми соціокультурних практик.	10	
4	Соціологічний аналіз державної культурної політики. Сутність державної культурної політики. Основні етапи розвитку державної культурної політики. Нормативні аспекти державної культурної політики. Ресурсні напрямки культурної регіональної політики.	10	
5	Соціологічне дослідження дозвілля. Культура вільного часу. Соціологічні методи дослідження вільного часу. Культурно-дозвіллева діяльність та практики в сучасному українському суспільстві. Специфіка національної культурно-дозвіллевої діяльності.	10	
6	Мода у контексті сучасної культури. Загальна характеристика соціологічних підходів до вивчення моди. Структурні	10	

	елементи моди та її особливості. Функції моди як соціокультурного феномену. Мода як індикатор соціально-класового стану. Основні підходи до вивчення моди. Співвідношення понять «мода» та «стиль життя».		
7	Культура та засоби масової комунікації. Засоби масової комунікації, їх особливості. Функції засобів масової комунікації та проблеми народної культури. Аудиторія засобів масової інформації. Засоби масової комунікації та сучасна культура. Роль мови в культурних комунікаціях.	10	
8	Реклама як соціокультурний феномен. Сутність понять «реклама» та «рекламна кампанія». Основні цілі та задачі реклами. Місце реклами у культурній трансформації. Соціологічне дослідження реклами. Переваги та недоліки візуалізованої, аудіо- та друкованої реклами.	10	
	Разом	70	

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Соціологія культури як наука.

Тема 1. Соціологія культури як наука, її предмет і методи.

Об'єкт і предмет соціології культури. Місце соціології культури в системі соціологічного знання. Специфіка соціологічного аналізу культурних процесів і явищ. Основні підходи до визначення феномену культури: антропологічний, соціологічний, філософський.

Основні функції соціології культури як науки: теоретико-пізнавальна, практична, описова, прогностична, інформаційна, культурологічна, тощо. Значення соціології культури для розв'язання соціальних проблем сучасного українського суспільства.

Тема 2. Культурологічні концепції в соціології.

Соціологічна інтерпретація культурних феноменів у творчості О. Конта та Г. Спенсера. Культурологічні концепції Е. Дюркгейма, В. Парето, Г. Зіммеля. Марксистське розуміння культури. Культурологічна концепція О. Шпенглера. Теорії цивілізацій О. Тойнбі.

Розвиток вітчизняної соціології культури у 20 столітті. Сучасна українська соціологія культури: проблеми та перспективи.

Тема 3. Соціологічне вивчення культури.

Поняття культури. Культура та субкультура. Національна культура як історично зумовлена форма духовної спільності людей.

Молодіжна субкультура в сучасних умовах. Студентство як особлива соціально-культурна група. Особливості підліткової культури, ціннісні орієнтації, усталені форми соціокультурних практик.

Тема 4. Соціологічний аналіз державної культурної політики.

Сутність державної культурної політики. Основні етапи розвитку державної культурної політики. Принципи формування регіональної культурної політики. Нормативні аспекти державної культурної політики. Ресурсні напрямки культурної регіональної політики. Соціокультурна ситуація. Соціокультурне проектування: його принципи та підходи.

Змістовий модуль 2. Соціологія соціокультурної сфери.

Тема 5. Соціологічне дослідження дозвілля.

Соціологічний аналіз вільного часу як соціального феномена. Соціальний час як чинник суспільної свідомості і феномен культури. Культура вільного часу. Соціологічні методи дослідження вільного часу.

Культурно-дозвіллева діяльність та практики в сучасному українському суспільстві. Специфіка національної культурно-дозвіллевої діяльності. Проблеми дозвілля в умовах нової соціокультурної реальності в Україні.

Тема 6. Мода у контексті сучасної культури.

Загальна характеристика соціологічних підходів до вивчення моди. Структурні елементи моди та її особливості. Функції моди як соціокультурного феномену. Мода як індикатор соціально-класового стану. Порівняльний аналіз модних тенденцій традиційного та модерністського суспільств.

Основні підходи до вивчення моди. Співвідношення понять «мода» та «стиль життя».

Тема 7. Культура та засоби масової комунікації.

Засоби масової комунікації, їх особливості. Функції засобів масової комунікації та проблеми народної культури. Аудиторія засобів масової інформації.

Засоби масової комунікації та сучасна культура. Роль мови в культурних комунікаціях.

Тема 8. Реклама як соціокультурний феномен

Сутність понять «реклама» та «рекламна кампанія». Основні цілі та задачі реклами. Місце реклами у культурній трансформації.

Соціологічне дослідження реклами. Загальна характеристика видів реклами. Загальні принципи створення ефективної реклами. Переваги та недоліки візуалізованої, аудіо- та друкованої реклами.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Для навчальної дисципліни «Соціологія культури», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 10 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Підсумкова оцінка не може бути меншою за кількість балів, накопичених здобувачем освіти унаслідок поточного контролю.

Оцінювання відповідей на питання екзамену проводиться згідно наступних критеріїв.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-2 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
3-4 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
5-7 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
8-10 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Завдання не виконано
	1 бал	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні

		завдання за умови сторонньої допомоги.
	2-3 бали	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	4 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Завдання не виконано
	1 бал	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	2 бали	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні

		потребує систематичної допомоги викладача.
	3-4 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	5 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Письмова робота	1 бал	За умови правильної відповіді на 1 питання

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання з соціології. При виконанні практичних завдань вміє самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатися в обговорення, відстоювати власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Студент здатний здійснювати соціологічний аналіз сучасних культурних

	<p>явищ. Уміє критично мислити, застосовуючи сучасні теоретичні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем. Уміє критично мислити, застосовуючи класичні та сучасні соціологічні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем, соціальних змін та трансформацій. Має навик аналізувати й оцінювати поточну культурну ситуацію з соціологічної точки зору. Має навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Володіє навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій. Може якісно розробити програму та анкету пілотажного соціологічного дослідження.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, знає основні етапи розвитку світової та вітчизняної соціології культури, сучасні тенденції розвитку соціологічної думки, знає найбільш відомі соціологічні концепції культури; розкриває основні періоди розвитку соціології культури. Уміє критично мислити, застосовуючи сучасні теоретичні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем. Уміє критично мислити, застосовуючи класичні та сучасні соціологічні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем, соціальних змін та трансформацій. Не досить добре уміє аналізувати основні положення найбільш відомих соціологічних концепцій культури.</p>
<p>Добре (74-81 С)</p>	<p>Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, знає основні етапи розвитку світової та вітчизняної соціології культури, сучасні тенденції розвитку соціологічної думки, знає найбільш відомі соціологічні концепції культури. Уміє логічно мислити, застосовуючи сучасні теоретичні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем. Уміє логічно мислити, застосовуючи класичні та сучасні соціологічні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем, соціальних змін та</p>

	трансформацій. Не досить добре уміє аналізувати основні соціологічні концепції культури.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач поверхово знає основні положення навчальної дисципліни, недостатньо орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань, не дає правильні відповіді щодо основних напрямків розвитку соціології, сутності соціологічних теорій. Уміє логічно мислити, застосовуючи сучасні теоретичні концепції культури до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем. Не досить добре уміє застосовувати класичні та сучасні соціологічні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем, соціальних змін та трансформацій.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач має поверхневі знання з навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання з проблематики соціології культури несистемні, фрагментарні, не вміє навидити приклади та аналізувати соціологічну інформацію, не знає більшість відомих соціологічних концепцій культури. Не досить добре уміє застосовувати класичні та сучасні соціологічні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем, соціальних змін та трансформацій.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Не володіє розумінням специфіки соціології культури, не знає основні етапи розвитку світової та вітчизняної соціології, відомі світові та вітчизняні соціологічні концепції. Не уміє застосовувати класичні та сучасні соціологічні концепції до аналізу актуальних культурних феноменів та проблем, соціальних змін та трансформацій. Здобувач допускається до повторного складання екзамену
Незадовільно	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички.

(0-34 F)	Здобувач не допускається до екзамену та проходить повторне вивчення дисципліни.
----------	---

Розподіл балів, які отримують студенти за результатами поточного і підсумкового контролю (екзамен)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	Екзаме н	Сума
Теми	Бали	Разом			
Тема 1	0-8	0–80	0–10	10	0–100
Тема 2	0-8				
Тема 3	0-8				
Тема 4	0-8				
Тема 5	0-8				
Тема 6	0-8				
Тема 7	0-8				
Тема 8	0-8				

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ

Вимоги до написання есе

Формальні вимоги

- Написання есе є обов'язковим
- Тема есе, обрана студентом, повинна бути узгоджена з лектором
- Тематична література для написання есе повинна бути узгоджена з лектором у години, призначені для консультацій або електронним шляхом
- Есе повинне бути написаним або надрукованим на листках паперу формату А 4
- Обсяг тексту – від 2 до 5 сторінок.
- Список використаних джерел подається у кінці есе (на окремій сторінці) і не враховується до загального об'єму праці.

Наукові вимоги

Есе на обрану тему повинне складатися з двох частин:

1. Перша (коротка) – 1 сторінка – присвячена загальному введенню у тематичну проблематику обраної проблеми;
2. Друга (довга) присвячена ширшому аналізу обраної проблеми; містити аргументовані власні рефлексії, що сформовані на підставі презентації, аналізу та інтерпретації конкретних поглядів, думок, міркувань відомих вчених.
3. Автор повинен врахувати, що формат есе передбачає самостійну аналітичну працю, яка повинна переконати, що він старанно опрацював обрану проблематику.
4. Текст есе повинен містити власні розмірковування, але мають бути викладеними у зрозумілій науковій аргументованій формі.
5. При аналізі обраної проблеми автор повинен використовувати поняттєвий соціологічний інструментарій.

Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання

Критерії оцінювання есе	Бали
Кр. 1. Розкриття сенсу висловлювання	
Сенс есе розкритий або зміст відповіді дає уявлення про його розуміння.	2
Сенс есе не розкритий, зміст не дає уявлення про його розуміння.	0
Кр. 2. Характер і рівень теоретичної аргументації	
Тема розкрита з опорою на відповідні поняття, теоретичні положення, висновки.	4
Наведені окремі, що стосуються теми, поняття, але вони не зв'язані між собою і елементами аргументації.	2
Аргументація на теоретичному рівні відсутня (смісл головних понять не пояснено; висновок відсутній) або використовуються поняття, положення і висновок, не пов'язані безпосередньо з темою.	0
Кр. 3. Якість фактичної аргументації	
Факти і приклади взяті з різних джерел: наукової літератури, факти з особистого соціального досвіду і власні спостереження (наведено не менше 2-х прикладів з різних джерел).	4
Аргументація дається з опорою лише на власний соціальний досвід і бачення або наведений(і) приклад(и) з одного джерела.	2
Фактична інформація відсутня або наведені факти не відповідають положенню, що розглядається.	0
Максимальний бал	10

Орієнтовні теми есе

Тематика (за вибором) <i>Студент може запропонувати власну тему</i>	Кількість годин
<ol style="list-style-type: none"> 1. Культурна пам'ять міста: як локальні історії стають ресурсом для менеджменту подій. 2. Нові форми культурної комунікації, які створюють соціальні мережі. 3. Конструювання образів краси та успішності в медіа. 4. Чому зустріч із «іншим» змінює нас більше, ніж лекції. 5. Культура повсякденності: як буденні дрібниці перетворюються на великі соціальні смисли. 7. Чи сприяє культурний конфлікт розвитку спільноти? 8. Медіа як архітектори смислів: як новини та контент конструюють картину світу. 9. Як міський культурний простір впливає на ідентичність мешканців. 10. Сучасна культура споживання та вибір товарів і стилів життя як форми соціальної комунікації. 11. Вплив штучного інтелекту на формування культурних смаків. 12. Інфлюенсери як нові культурні посередники: хто сьогодні формує «норму». 13. Як емпатія та підтримка стають соціальним ресурсом у сучасному суспільстві.	10
Всього	10

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Бурлачук В. Колективна пам'ять: між цінностями та історичним знанням. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020 (3): 124-142
- 2.. Зубарєв, О., Сорока Ю., Ситнік, О. (2021). «Казка про рибака й рибку», або феноменологія мрій підліткової молоді. Український соціологічний журнал, (24), 69-80.
3. Касянчук, М. (2022). Мова ворожнечі щодо ЛГБТ в українських онлайн-медіях. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2, 138–161, <https://doi.org/10.15407/sociology2022.02.138>.
4. Лісеєнко О. В. Українська національна ментальність: ціннісні зрушення в умовах сучасності *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2022. № 2. С. 140-145.
5. Макеєв, С. (2023). Апологетика культури як апологетика війни: випадок Вернера Зомбарта. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 1, 42–55, <https://doi.org/10.15407/sociology2023.01.42>.
6. Макеєв, С. (2024). Структурні особливості суспільства у стані винятковості: К. Маркс, К. Шміт, Дж. Агамбен. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 1, 7–25, <https://doi.org/10.15407/sociology2024.01.7>.
7. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. К, 2020. 800 с.

Допоміжна література:

1. Сорока Ю. Культурне розмаїття в соціологічній перспективі: полікультурне суспільство, влада, діалог. *The Ideology and Politic journal*, 2(21), 2022. DOI: 10.36169/2227-6068.2022.02.00006
2. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Гол овахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.
3. «Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023»: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН

України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.

4. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2024: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2024. 340 с.

5. Liseienko, O., Borinstein, Ye., & Atamaniuk, Z. Immersive exhibition as a cultural phenomenon and an innovative form of event management. *Culture and Contemporaneity*. 2025. 27(1), 31-38.

6. Liseienko O., Petinova O., Poplavska T., Wright H. Concept of Cultural Practices in the Context of Social and Cultural Activities Management *Socio-Cultural Management Journal*. Volume 8 (2025), Number 1, pp. 46-58.

7. Soroka Y., Kudriavtseva N., Danylenko I. Language and social Inequalities in Ukraine: Monolingual and Bilingual Practices. (2023). *The Ideology and Politics Journal* — Issue 2 (24).

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.

URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

2.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт.

URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.

URL : <http://odnb.odessa.ua/>

4. Науковий журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» : офіційний сайт.

URL : <http://i-soc.com.ua/journal/index.php>